

El llenguatge

La gargamella

27/IX/1979

Al Diccionari normatiu trobem més d'una dotzena de paraules que comencen pel grup garga-, i en repertoris més extensos en trobaríem encara moltes més. Totes elles — llevat, segurament, només de gargot i gargotejar — es relacionen etimològicament, ja que provenen, directament o per camins diversos, del radical onomatopèic garg, que designa un borbolleig. Encara que algun d'aquests mots té ja un sentit molt especialitzat, com gàrgola, que és un terme de l'art de la construcció, és clara la relació de significat que l'emparenta amb mots com gargall, gargamella o gargaritzar.

Malgrat que el Diccionari inclou termes com gargantejar i gargarer, que considera sinònims vàlids de xerrar i xerraire, no inclou «garganta», que seria el seu primitiu. Per tot, és difícil de condemnar categòricament aquest substantiu — que figura també a la llista dels nostres llinatges — com un castellanisme, però és evident que és un mot que no ha estat mai usat popularment ni en el sentit de «gola» o «coll» ni en el de «congest» o «gorja», i si bé és cert que actualment ha aconseguit d'introduir-se en el nostre llenguatge col·loquial, ho és també que hom el sorprèn especialment en boca de persones d'expressió poc acurada o francament castellanitzant.

Sembla, per consegüent, que és aconsellable prescindir d'aquest nom, d'altra banda, ben innecessari. El mot equivalent més usual és, de fet, coll, el qual designa no únicament la part del cos humà i dels animals que uneix el cap amb el tronc, sinó també les seves parts anterior i interior, és a dir, la gola o gorja. Diem, així, que tenim mal de coll, o mal a la gola, i no «mal a la garganta». Però si es vol disposar d'un terme més expressiu, disposem de gargamella. No fa gaire llegíem que «Els segadors» era a totes les «gargantes». Vet ací un cas en què hauria escaigut l'ús de gargamella, nom del qual, a més, hem obtingut el verb esgargamejar-se: esgargamejar-se cantant «Els segadors».

Com a terme geogràfic «garganta» es pot traduir per gola, congest, gola, pas, estret, etc., però no per coll, que designa un concepte diferent.

Albert Jane